

**อาสาตำรวจบ้านจิตอาสาป้องกันภัยในถิ่นมาตุภูมิ :
บทบาทใหม่ภายใต้กระบวนทัศน์โลกาภิวัตน์
The Village Volunteer Police :
the Protective Volunteer their Motherland :
the New Role under the Globalization Paradigm**

ส.ต.อ.คมเดช ไชยเดือน*
สศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ, สศ. ดร.เสาวลักษณ์ โทศลาคิตติอัมพร**

บทคัดย่อ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐมีบุคลากรมากกว่า ๒๐๐,๐๐๐ คน มีหน้าที่ให้บริการประชาชนทั่วประเทศกว่า ๖๕ ล้านคน ตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุขปลอดภัย โดยการป้องกันปราบปรามรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคม และชุมชนรักษาความมั่นคงภายในการให้บริการประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะการณ์ของสังคมในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุเทคโนโลยีสมัยใหม่ แห่งยุคโลกาภิวัตน์ จึงเกิดอาชญากรรมและรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ของหมู่บ้าน/ชุมชนในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมและยาเสพติด แต่สัดส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อจำนวนประชาชนไม่สอดคล้องกันรวมทั้งแนวทางและมาตรการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เน้นการป้องกันนำหน้าการปราบปรามและการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน ในรูปจิตอาสาตำรวจบ้าน/ชุมชนโดยให้ประชาชนมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนกำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมและยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนและเตรียมความพร้อมของประชาชนรองรับรูปแบบอาชญากรรมที่จะแฝงเข้ามาพร้อมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ดังนั้น อาสาตำรวจบ้าน คือ ผู้ที่มีจิตอาสาที่อยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนที่จะเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในภารกิจตำรวจ เพื่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและ

* รองสารวัตรป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

** อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ทรัพย์สินของประชาชนในเขตพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการข่าว การตั้งจุดตรวจ การอำนวยความสะดวกจราจร ตลอดจนระงับเหตุและอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งจะทำให้สถิติการเกิดอาชญากรรมลดลง ภายใต้แนวคิด “ประชาชนคือตำรวจ ตำรวจคือประชาชน” ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการลดช่องว่างระหว่างตำรวจกับประชาชน มีความสมานฉันท์อยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่สามัคคี สามารถเรียนรู้ปัญหาเข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งดูแลตนเองได้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสภาพทางสังคมที่ดีงามภายใต้สภาพแวดล้อมที่น่าอยู่อาศัย

คำสำคัญ: อาสาตำรวจบ้าน, จิตอาสา, ทฤษฎีป้องกันปราบปรามอาชญากรรม, ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง

Abstract

National Police Agency is an agency of the state’s personnel more than 200,000 person have a duty to serve the people throughout the country, more than 65 million person throughout the 24 hours, which is mission-critical for society to social peace secured by the defense. suppression to maintain order Internal community, social and the Internal Security providing citizens, especially in situations society today has the advancement of technology, the modern era of globalization. So the crime and forms has the steadily increased complexity and to prepare for the change in the ASEAN (ASEAN Community) villages / communities to protect themselves from crime and drugs. The ratio of officers per number of is not consistent, including guidelines and measures of the National Police Agency, focusing on prevention and repression led seeking partnership from the public. The volunteer house, police / the community by provides. The public have powers and duties as Correctional aid in preventing crime suppression in the village / community. To fix the shortage officers forces in preventing crimes and drugs in the village / community. The preparation of the the public supports the the passive a crime that will come with the ASEAN community.

So volunteer police house is the has volunteer at villages or community that will as savior police Correctional in the mission. Crime suppression for prevention and the security of life and properties of citizens in the the area. Whether it’s news The set up checkpoints To facilitate traffic As well as accidents and emergency various will make crime statistics. Fallen under the “The public’s Police. The police is the public, “which

will resulted in reducing the gap between police and The public. A harmony live together with harmony, love. Can Learn Understand the problem solution Define and solution problems together. In a dark Kheng to villages / community. A villages / community care for The public strengthened well-being. Have classy the social environment to live.

Keywords: Police Volunteer House, volunteerism, theory prevent crime, strengthen community self-reliance.

๑. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๕๐^๑ ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ในมาตรา ๓๒ กล่าวคือ “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรมหรือลงโทษด้วยการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ และมาตรา ๕๒ เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับการคุ้มครองยกเว้นให้ปราศจากความรุนแรงและปฏิบัติไม่เป็นธรรม นโยบาย ๑๑ ด้าน ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ด้านที่ ๓ การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ ในระยะเฉพาะหน้า จะเร่งสร้างโอกาส อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคงแก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยให้แรงงานทั้งระบบมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในทุกระดับอย่างมีมาตรฐาน ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ รวมถึง

ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง การทารุณกรรมต่อแรงงานข้ามชาติ การท่องเที่ยวที่เน้นบริการทางเพศและเด็ก และปัญหาคนขอทานปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ โดยการปรับปรุงกฎหมายข้อบังคับที่จำเป็นและเพิ่มความเข้มงวดในการระวังตรวจสอบ^๒ ปัจจุบันสังคมโลกเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยที่สำคัญต้องยอมรับ และทำความเข้าใจคือกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือโลกไร้พรมแดน ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้สภาพสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ประเทศไทยก็ต้องเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของโลกเช่นกันจากการหลั่งไหลทางวัฒนธรรมของชาติตะวันตกซึ่งมีการลอกเลียนแบบและกำหนดรูปแบบวัฒนธรรมใหม่ ๆ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อประเทศไทย โดยเฉพาะพฤติกรรมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างเห็นได้ชัด อันสืบเนื่องด้วยเรื่องค่านิยม และวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติ พฤติกรรม

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, **ราชกิจจานุเบกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี/ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐), หน้า ๘, ๑๕.

^๒ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ, **ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรการมีส่วน**, (ม.ป.ท., ๒๕๕๑).

บางอย่างก่อให้เกิดผลเสียหลายอย่างมากมาย ทั้งด้านของวัตถุ ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เป็นผลให้มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุเพียงอย่างเดียวขาดการปลูกฝังทางด้านจิตใจและศีลธรรมอันดีงาม ตลอดจนการดำเนินชีวิตของคนซึ่งจากเดิมเคยเป็นครอบครัวใหญ่ที่มีพื้นฐานครอบครัวลักษณะสังคมมีการเกื้อหนุน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเคารพในกฎจารีตประเพณีของแต่ละสังคม แต่ปัจจุบันเมื่อความเจริญด้านต่างๆ เข้ามาทำให้วงจรการดำเนินชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไป ส่วนใหญ่ล้วนต้องการเครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันส่งผลถึงความต้องการให้สังคมยอมรับและทัดเทียมกับคนอื่น โดยคิดว่าวัตถุ สิ่งของ ลาภ ยศ สรรเสริญ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตในสังคม ความแตกต่างของช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนระดับรากหญ้าจึงทำให้เกิดปัญหาและความไม่สมดุลในหลายๆ ด้านเกิดความเหลื่อมล้ำของการพัฒนา ระหว่างด้านวัตถุและด้านจิตใจความไม่สมดุลดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของชาติขึ้นมากมาย เช่น ปัญหา ยาเสพติดปัญหาการกระทำทางเพศผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ ปัญหาลักขโมย ปล้นฆ่าชิงทรัพย์ ปัญหาการทำร้ายร่างกาย ปัญหาการประทุษร้ายของเด็กและเยาวชนและการใช้อิทธิพล ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหาทางจิตและความเครียด เป็นหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่สำคัญของ

สังคมไทยที่มีความเชื่อมโยงกัน เกิดขึ้นและพบเห็นบ่อยในทุกพื้นที่ที่มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในยุคปัจจุบันนี้^๓

จากสภาพสังคมในปัจจุบันทั้งในสังคมเมืองใหญ่ลดระดับลงมาในสังคมชนบทมักจะมีข่าวคราวเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมไม่เว้นแต่ละวัน นอกจากการเกิดปัญหาอาชญากรรมที่มีมากขึ้นทุกวันแล้วความรุนแรงในแต่ละปัญหาอาชญากรรมก็ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอันเป็นผลทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ไม่สงบสุขไม่มีความปลอดภัยในคุณภาพชีวิตสังคมเสื่อมโทรมจนนำไปสู่ความลุ่มจม ประสบกับวิบัติหายนะของประเทศชาติต่อไปการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในทุกวันนี้ นับว่าเริ่มเป็นงานที่ท้าทายต่อทางการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการวางแผนและปฏิบัติงานสูงขึ้นคิดค้นการลงโทษผู้กระทำผิดทางอาญา ที่เหมาะสมหรืออาชญากรรมมากขึ้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางแผนพัฒนาเพื่อต่อสู้กับความล้มเหลวของระบบงานยุติธรรมเพื่อที่จะให้มีประสิทธิภาพในการรับมือกับปัญหาอาชญากรรมให้ดียิ่งขึ้น แนวทางให้การป้องกันแก้ไขปราบปรามปัญหาอาชญากรรมนั้นมีอยู่หลายวิธีที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้ อาสาสมัครตำรวจบ้านเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้สังคมประชาชนที่จะมาเป็นอาสาสมัครตำรวจบ้านปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับตำรวจในฐานะผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนใน

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, *กิจจานุเบกษา*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี/ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖.

หมู่บ้านมีความสามัคคีอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่สามัคคี สามารถเรียนรู้ปัญหา เข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ได้รับความเชื่อมั่นศรัทธาและความร่วมมือจากประชาชนในการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งดูแลตนเองอย่างยั่งยืนต้นแบบประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสภาพทางสังคมที่ดิงามภายใต้สภาพแวดล้อมที่น่าอยู่อาศัยชุมชนเข้มแข็งเป็นชุมชนที่มีขีดความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่งด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานวัฒนธรรมความเชื่อคุณค่าดั้งเดิมศาสนาและเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อต่อกันและกันโดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

จากแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าในการพัฒนาสังคมนั้นหากต้องการที่จะให้เกิดยั่งยืนแล้ว จำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างทางสังคมระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งก่อน โครงสร้างทางสังคมระดับรากหญ้าในที่นี้หมายถึง ชุมชนระดับท้องถิ่น (Local) ซึ่งเป็นประชาคมระดับฐานรากมีพลังอำนาจในการอธิบายชี้บอกถึงศักยภาพของความเป็นตัวตนได้ ดังนั้นหากชุมชนในระดับฐานรากมีความเข้มแข็งก็จะส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมที่อยู่ใกล้ชิดกันคือระดับอำเภอ (District) เกิดความเข้มแข็งด้วย เมื่อชุมชนระดับอำเภอเกิดความเข้มแข็ง ก็จะส่งผลผลักดันต่อไปยังระดับจังหวัด (Province) และเมื่อชุมชนระดับจังหวัดมีความเข้มแข็ง ก็จะส่งผล

ไปยังชุมชนระดับใหญ่ที่สุด คือ ชุมชนประชาชาติ (National) ทำให้ชุมชนประชาชาติมีความเข้มแข็งเช่นเดียวกัน อุปมาเหมือนกับการโยนก้อนหินลงในสระน้ำย่อมจะเกิดระลอกคลื่นกระเพื่อมจากวงแคบขยายเป็นวงกว้างออกไปเรื่อยๆ ฉะนั้นใดก็ตามนั้นหากชุมชนในระดับฐานรากมีความเข้มแข็งแล้วก็จะส่งผลให้ในชุมชนระดับยอดมีความเข้มแข็งไปด้วย

จากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว จะทำให้อาสาสมัครบ้านเป็นผู้มีคุณสมบัติที่มีจิตสำนึกพร้อมที่จะเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจในแต่ละท้องถื่นมาตุภูมิ คือผู้ที่มีจิตอาสาที่อยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการข่าว การตั้งจุดตรวจ การอำนวยความสะดวกจราจร ตลอดจนระงับเหตุและอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดอาชญากรรมลดลง ภายใต้แนวคิด “ประชาชนคือตำรวจ ตำรวจคือประชาชน” ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการลดช่องว่างระหว่างตำรวจกับประชาชน มีความสามัคคีอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่สามัคคี สามารถเรียนรู้ปัญหา เข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งดูแลตนเองได้ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสภาพทางสังคมที่ดิงามภายใต้สภาพแวดล้อมที่น่าอยู่อาศัย

บทความนี้ผู้เขียนพยายามนำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครชุมชน ซึ่งเป็นกระ

บวนทัศน์ใหม่ในภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้เขียนได้อาศัยซึ่งอาศัยข้อมูลจากหลายแหล่ง โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ของการพัฒนาประเทศ^๔ จากนั้นทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง^๕ ตามด้วยการศึกษาชุมชนด้วยวิธีการของทฤษฎีฐานราก^๖ และสร้างกรอบแนวคิดบทบาทของอาสาตำรวจชุมชนโดยสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีด้วยวิธีการสังเคราะห์เชิงเหตุผล^๗ และนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดเชิงกระบวนการ^๘ รายละเอียดดังต่อไปนี้

๒. ทฤษฎีที่ใช้ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นการใช้มาตรการและวิธีการต่างๆ ที่จะไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้น ไม่ว่าจะกำจัดต้นเหตุการฉ้อฉล ความปรารถนาที่จะกระทำผิดของผู้คิดจะก่อการ และขจัดโอกาสที่จะกระทำผิดทั้งหมดถือว่าเป็น

หน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐบาล เอกชน และประชาชน ในการร่วมมือกัน ตลอดจนใช้มาตรการต่างๆ ระงับเหตุการณ์การกระทำความผิด การจับกุมควบคุม อาชญากรเพื่อป้องกันอาชญากรรมย้อนกลับมากระทำผิดอีก และการลงโทษอาชญากรเพื่อทำให้เกิดความเช็ดหลาย ทั้งยังเป็นเครื่องเตือนใจแก่ผู้คิดจะประกอบอาชญากรรม จึงได้มีแนวคิดและทฤษฎีเพื่อควบคุมป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับจากช่วงกลางศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา ซึ่งมีอยู่หลายทฤษฎีที่มีความสำคัญสำหรับอาสาตำรวจบ้าน ได้แก่ แนวทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory) ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Crime Control Through Environmental Design) ทฤษฎีชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ (Police Community Relations) ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing)

^๔ สัณญา เคนาภูมิ, “ปรัชญาการวิจัย : ปริมาณ : คุณภาพ”, วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗).

^๕ สัณญา เคนาภูมิ, “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐประศาสนศาสตร์จากการทบทวนวรรณกรรม”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๗).

^๖ สัณญา เคนาภูมิ, “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีจากฐานราก”, วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘).

^๗ สัณญา เคนาภูมิ, “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยการคิดเชิงเหตุผล” ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๗) : หน้า ๑-๑๙.

^๘ สัณญา เคนาภูมิ, “รูปแบบการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยทางการบริหารจัดการ”, วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๗).

๑. ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory) ภาระหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมก็คือการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเสมอภาคในส่วนของการตรวจสอบการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมซึ่งจะนำไปสู่การควบคุมการกระทำความผิดในสังคมได้ตามความมุ่งหมายนักอาชญาวิทยาได้พัฒนาแนวคิดและขอบเขตปรัชญาการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมสังคม (The Philosophy of Enforcing Laws and Social Control) ให้รวมตลอดไปถึงการควบคุมพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การกระทำผิดด้วย ลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับปรัชญาการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมทางสังคมมีหลักใหญ่อยู่ที่การปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ที่จะยับยั้งผู้มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรมเพราะการเกรงกลัวการจับกุม ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแต่งเครื่องแบบและระบวิชุดตำรวจต้องปรากฏให้เห็นเด่นชัดเห็นได้ง่ายเพื่อการข่มขู่ยับยั้งอาชญากร นอกจากนั้นตำรวจท้องที่ต้องออกตรวจอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจะทำให้สมาชิกในชุมชนรู้สึกว่าการตรวจมีอยู่ทุกแห่งหนด้วยเหตุนี้ตามแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายการปรากฏตัวของตำรวจและการกระจายกำลังตำรวจให้ครอบคลุมทั่วทั้งชุมชนจะช่วยป้องกันอาชญากรรมโดยลดช่องโอกาสสำหรับผู้ที่จะทำผิดกฎหมาย ปรัชญาการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมทางสังคมมีหลักใหญ่อยู่ ๓ วิธี ได้แก่ (๑) รัฐเป็นผู้ใช้มาตรการทาง

กฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติและคุ้มครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคมตามหลักกฎหมายมหาชนในฐานะที่รัฐมีอำนาจเหนือราษฎรมิได้รวมถึงกฎหมายเอกชนอันเป็นกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรในฐานะเท่าเทียมกัน (๒) รัฐเป็นผู้ได้รับอาณัติมอบหมาย (Mandate) จัดสรรเจ้าหน้าที่ควบคุมรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความผาสุกของชุมชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัดและ (๓) การบังคับใช้กฎหมายจะต้องบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคมโดยเสมอภาคภายใต้หลักนิติธรรม (Justice Under Law) ปราศจากความลำเอียงหรือรังเกียจ^๔

แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการบังคับใช้กฎหมายเกิดขึ้นตามความเชื่อของสำนักดั้งเดิม (Classical School) ที่มีความเชื่อว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นเนื่องจากมนุษย์มีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ตัดตัวมาตั้งแต่กำเนิด มนุษย์มักจะทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์กับตัวเองมากกว่าโทษที่ได้รับ หากเห็นว่าการกระทำใดมีโทษมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับมนุษย์ก็จะเสี่ยงไม่กระทำในสิ่งดังกล่าว และการที่เกิดอาชญากรรมขึ้นเนื่องจากมนุษย์พิจารณาแล้วว่าการประกอบอาชญากรรมเกิดประโยชน์มากกว่าโทษที่จะได้รับต่อไป ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายหรือบทลงโทษ รวมทั้งบทลงโทษที่ได้รับไม่มีความรุนแรงจึงไม่มีความเกรงกลัวดังนั้น แนวทางการป้องกันอาชญากรรมวิธีนี้ จึงมุ่งเน้น

^๔ ปुरुชัย เปี่ยมสมบูรณ์, การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม : หลักทฤษฎีและมาตรการ, (สำนักพิมพ์บรรณกิจ ๑๙๙๑ จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐-๑๒.

การบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อเป็นการป้องปรามอาชญากรรมทำให้คนในสังคมมีความเกรงกลัวต่อกฎหมายและบทลงโทษเป็นสำคัญ ทำให้ตัดมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด

๒. ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Crime Control Through Environmental Design) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดรวม (synthesis) ระหว่างทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายซึ่งเป็นแนวคิดริเริ่ม และทฤษฎีมวลชนและชุมชนสัมพันธ์เป็นแนวคิดแย้ง (antithesis) โดยนำมาปรับให้ผสมผสานใช้ร่วมกันได้นับเป็นนวัตกรรมใหม่ที่จะนำไปสู่การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแยกพิจารณาได้ ๒ มิติ

มิติที่ ๑ สภาพแวดล้อมรูปธรรม ระดับชุมชน วางผังเมืองและชุมชน การติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง การติดตั้ง CCTV ระดับบ้านเรือนความมั่นคงของประตูหน้าต่าง โดยใช้ทฤษฎีหน้าต่างแตกคือ ถ้าเห็นสภาพผิดปกติต้องรีบแก้ไข เพื่อไม่ให้เลียนแบบซ้ำ การใช้สัญญาณเตือนภัยใช้อุปกรณ์อื่นๆ

มิติที่ ๒ สภาพแวดล้อมนามธรรม มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัย มาตรการสายตรวจประชาชนอาสาตำรวจบ้าน มาตรการตรวจตราบ้านเรือน กองปราบปราม^{๑๐} ซึ่งไฟเซอร์ย์ อินเทอร์เน็ตชัยกิจ^{๑๑} องค์ประกอบที่สำคัญของทฤษฎีอาชญากรรมสภาพแวดล้อม จึงเป็นเรื่องของคนทั่วไป และ

สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการเกิดชนิดของอาชญากรรมในเวลา และสถานที่อย่างไร การจัดสภาพแวดล้อมระดับบ้านเรือนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ได้แก่ ประตูหน้าต่างควรเลือกวัสดุอุปกรณ์สำหรับรักษาความปลอดภัย กุญแจต้องได้คุณภาพ ซึ่งยากต่อการทำลายคนร้ายต้องใช้เวลานานเสี่ยงต่อผู้พบเห็นหน้าต่างควรปิดเสมอในเวลากลางคืน บานเกล็ดควรติดไว้ในชั้นบนอยู่ในทิศไม่ลับตาสามารถมองเห็นได้ง่ายควรติดกล็องวงจรวัด หรือเหล็กตัดเพื่อความแข็งแรงให้กับประตูหน้าต่างก็จะลดการเกิดอาชญากรรมลงได้

๓. ทฤษฎีชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ (Police Community Relations) หลักการของทฤษฎีชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรตำรวจและชุมชน รวมถึงความสัมพันธ์เฉพาะบุคคลกับทั้งความสัมพันธ์ของกลุ่ม ซึ่งเป็นการจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าจะในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้านในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ช่วยต่อการควบคุมสังเกต ตรวจตรา โดยไม่ล่วงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลซึ่งจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพย์สิน ร่างกาย และชีวิตทั้งตนเองและบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ตำรวจไม่มีสภาพเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม^{๑๒}

^{๑๐} กองปราบปราม. ตำรวจกองปราบปรามรับใช้ชุมชน (COP), แหล่งที่มา : http://csd.go.th/Dimensions_csd/Chapter%2002.pdf: [๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗].

^{๑๑} ไฟเซอร์ย์ อินเทอร์เน็ตชัยกิจ, กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. องค์ประกอบที่สำคัญของทฤษฎีอาชญากรรมสภาพแวดล้อม, แหล่งที่มา : http://police6.go.th/police6/pdf/manual_prevent_crime.pdf [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗].

^{๑๒} พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธ์, ความรู้เบื้องต้น การปฏิบัติงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์และตำรวจผู้รับใช้ชุมชน, (บริษัท ศิลป์สยามการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐.

๔. ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing) เป็นหลักการงานใหม่ของการตำรวจที่เพิ่มเติมจากการทำงานของตำรวจแบบเดิมที่มุ่งเพียงมีสายตรวจป้องกันแก้ไขเหตุร้ายและสืบสวนจับกุมคนร้ายแต่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนต้องมุ่งเข้าหาประชาชนและต้องทำงานร่วมกันเพื่อรักษาความสงบสุขของสังคม โดยอาศัยหลักการของเซอร์โรเบิร์ตฟิล ผู้ก่อตั้งตำรวจมหานครลอนดอนเจ้าของคำพูดที่ว่า “ตำรวจคือประชาชน และประชาชน คือตำรวจ” ทั้งสองฝ่ายต้องทำงานร่วมกันในการรักษาความสงบสุขของสังคม :Melville A History of Police in England. London: Methuen

๓. อาสาตำรวจบ้านจิตอาสาป้องกันภัยในถิ่นมาตุภูมิ : บทบาทใหม่ภายใต้กระบวนการทัศน์โลกาภิวัตน์

อาสาตำรวจเป็นแนวคิดจากทฤษฎีชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ (Police Community Relations) โดยอาสาตำรวจบ้านเป็นบุคคลในชุมชนที่อาสาสมัครเข้ามาเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจ เสียสละแรงกายแรงใจเพื่อได้ทำความดีจิตสำนึกรักถิ่นเกิด (Community sense of lover) ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน อยากช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อ

บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม มีจิตสำนึกว่าหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันชุมชนให้ปลอดภัยไม่ใช่หน้าที่บุคคลหนึ่งบุคคลใด แต่เป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชนที่จะต้องร่วมมือกัน

๑. ความหมายของจิตอาสา จิตอาสาถือว่าเป็นเหตุผลหลักของพระพุทธศาสนาในการทำงานเพื่อสังคมดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสแก่ภิกษุคราวส่งพระสาวกชุดแรกออกไปประกาศพระศาสนาว่า “จรณภิกขเวจาริกิพพุชชหิตายพพุชชสุขายโลกานุกมปายอตถายหิตายสุขายเทวมานุสสานิ” แปลว่า ภิกษุทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมากเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป^{๑๓}

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ให้ความหมายของจิตอาสาแยกศัพท์คือ จิต + อาสาที่แปลได้ว่าจิตหมายถึงใจ, สิ่งที่มีหน้าที่รู้คิด และนิกธรรมชาติที่รู้อารมณ์สภาพที่นึกคิด ความคิดอาสาหมายถึงความหวังความต้องการการรับทำโดยเต็มใจสมัครใจแสดงตัวขอรับทำการนั้น^{๑๔}

พระไพศาลวิสาโล^{๑๕} ได้อธิบายจิตอาสาจะมีลักษณะเดียวกันกับจิตสำนึก (ความรู้สึที่ดี หรืออยากตอบแทนสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเองสังคม

^{๑๓} วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๒/๓๙, วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^{๑๔} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๒๑.

^{๑๕} พระไพศาล วิสาโล, เครือข่ายจิตอาสา, คู่มือจิตอาสาโครงการอาสาเพื่อในหลวง, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๕๙), หน้า ๗.

โลกมวลมนุษยหรือภาวะที่จิตตื่น และรู้ตัวสามารถ
ตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือ
รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกายจิตสาธารณะ,
จิตสำนึกสาธารณะ, จิตบริการ, จิตอาสา, จิตสำนึก
ทางสังคม คำศัพท์เหล่านี้มีลักษณะมีความหมาย
คล้ายคลึงกันหรือปฏิบัติในแง่เดียวกันโดยความ
หมายของศัพท์เหล่านี้สรุปได้ ๕ ประการได้แก่ (๑)
จิตสาธารณะคือจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมจิตสำนึก
(ความรู้สึกรักดีหรืออยากตอบแทนสิ่งที่ประโยชน์ต่อ
ตนเองสังคมโลกมวลมนุษย) หรือภาวะที่จิตตื่นและ
รู้ตัวสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัส
ทั้ง ๕ คือรูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกาย
การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน, การ
คำนึงถึงผู้อื่นร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน (๒) จิต
สาธารณะคือจิตอาสาที่แสดงออกมาในรูปของ
พฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจเพื่อส่วนรวม
โดยการแสดงออกด้วยการอาสาไม่มีใครบังคับ (๓)
จิตสาธารณะคือการสำนึกสาธารณะซึ่งหมายถึง
การที่บุคคลตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุข
ของส่วนรวมและสังคมมองเห็นคุณค่าของการ
เอาใจใส่ดูแลรักษาสิ่งต่างๆที่เป็นของส่วนรวม (๔)
จิตสาธารณะคือจิตบริการที่เกี่ยวกับการคิดและ
การปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเป็นการ
ประพฤติปฏิบัติที่มุ่งความสุขของผู้อื่นที่ตั้งอยู่บน
พื้นฐานของความตั้งใจดีและเจตนาดีและ (๕) จิต
สาธารณะคือจิตสำนึกทางสังคมที่สำนักงานและ
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้อธิบายว่าเป็นการ

รู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วน
รวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมีความสำนึก
และยึดมั่นในระบบคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม
ละอายต่อสิ่งผิดเน้นความเรียบร้อยประหยัดและมีความ
สมดุระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

กล่าวโดยสรุป จิตอาสา หมายถึง
จิตสำนึกสาธารณะที่ยกระดับทางปัญญาเป็นจิตที่
เป็นสุขเพื่อได้ทำความดีไม่หวังสิ่งตอบแทนอยาก
ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นจิตที่พร้อมจะสละเวลาแรงกาย
และสติปัญญาเพื่อบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมมี
ความเมตตากรุณาเป็นจิตที่เปี่ยมด้วยความสงบเย็น
และเต็มไปด้วยพลังแห่งความดีเพื่อสร้างสังคมที่
เป็นธรรมและสันติ

๒. ความหมายของตำรวจหรือผู้พิทักษ์
สันติราษฎร์ คำว่า “ตำรวจ” และ POLICE “ตำรวจ”
ตามทีระบุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. ๒๕๒๕ คือ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ตรวจ
ตรารักษาความสงบ จับกุม และปราบปราม
ผู้กระทำความผิดกฎหมาย” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ตำรวจ
ก็คือ ผู้มีหน้าที่พิทักษ์สันติราษฎร์ ตามที่ได้ยินได้
ฟังกันอยู่เสมอ คำว่า “พิทักษ์” แปลว่า ดูแล
คุ้มครอง พลเมืองของประเทศ ดังนั้น ตำรวจจึงเป็น
ผู้ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบอันใหญ่หลวงในการ
ดูแลคุ้มครอง ให้เกิดความสงบสุขแก่พลเมืองของ
ประเทศ^{๑๖}

ประเสริฐ เมฆมนี^{๑๗} ได้ให้ความหมาย
ของคำว่า “ตำรวจ” ว่าคำนี้ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า

^{๑๖} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์๒๕๒๕),
หน้า ๒๓.

^{๑๗} ประเสริฐ เมฆมนี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ป๊อป, ๒๕๒๔), หน้า ๑๗.

“POLICE” มีพื้นฐานมาจากคำว่า “WATCH MAN” โดย หมายถึง ผู้ตรวจตรา ซึ่งถือกำเนิดมาจาก “การจัดระบบตรวจตรา และคุ้มครอง” (WATCH AND-WARD SYSTEM) ของตำรวจอังกฤษและยังมีประวัติความเป็นมาคล้ายคลึงกับคำว่า “RATTLE WATH” หรือหน่วยตรวจตราคุ่มภัยแก่ประชาชนของตำรวจสหรัฐอเมริกาแต่เดิมด้วยนอกจากนี้แล้วยังได้มีการวิเคราะห์ความหมายของตำรวจ แยกเป็นรายตัวสระ และอักษร คำว่า POLICE นี้ พระเจ้าชาร์ลที่ ๕ แห่งประเทศฝรั่งเศส ได้ทรงวิเคราะห์ศัพท์แยกเป็นรายอักษร ดังนี้ P มาจาก Politeness หมายถึง ความสุภาพเรียบร้อย O มาจาก Obedience หมายถึง เชื่อฟังคำสั่ง L มาจาก Legal Knowledge หมายถึง รู้กฎหมาย I มาจาก Investigation หมายถึง การสืบสวน สอบสวน C มาจาก Cooperation หมายถึง ความร่วมมือ สามัคคี ในหน้าที่ E มาจาก Energy หมายถึง ความเข้มแข็ง ต่อการทำงานในหน้าที่นอกจากนั้นคาบตำรวจคมเดชไชยเดือน (บันทึกการประชุมของรัฐสภา, ๒๕๕๔:๓) สถานีตำรวจภูธรม่วงลาด ได้ประพันธ์ในที่การประชุมตำรวจมวลสัมพันธ์ทั่วประเทศที่รัฐสภา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ปี ๒๕๕๔ พิจารณาวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “ตรวจ” ซึ่งต่อมาได้แผลงเป็น “ตำรวจ” ได้ดังนี้

ต.ตำรวจตรวจตราทำหน้าที่
 สระอำคืออำนาจที่เรามี
 ร.เรื่องนี้ คือระเบียบเรียบร้อยจริง
 อัน ว.แหวนคือวินัยทั้งหลายนั้น
 ส่วน จ.นั้นจัดการเสียทุกสิ่ง ทั้ง ๕ คำ
 คือตำรวจที่เป็นจริงเราจะหยิ่งในศักดิ์ศรี

นั้นมีนาน

ต” หมายถึง ตรวจตรา จับกุม ผู้กระทำผิดตามหน้าที่ “า” หมายถึง อำนาจที่จะอำนวยความสะดวกให้ประชาชน “ร” หมายถึง ระเบียบเรียบร้อยในการระงับเหตุ รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง “ว” หมายถึง วินัยของตำรวจ วาจาดี มีกิริยาสุภาพ “จ” หมายถึง จัดการ องค์กรแบบบูรณาการร่วมกับองค์กรอื่น และความรับผิดชอบต่อตำรวจ

อย่างไรก็ดี ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๑ ลักษณะ ๑ บทที่ ๑ โดยกำหนดหน้าที่ทั่วไปของกรมสำนักงานไว้ ดังนี้ (๑) รักษาความสงบเรียบร้อยทั้งภายใน และภายนอกเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน (๒) รักษากฎหมาย ที่เกี่ยวข้องแก่การกระทำผิดในทางอาญา (๓) บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่ประชาชน และ (๔) ดูแลรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๔๗๘ กำหนดถึงอำนาจหน้าที่ของตำรวจไว้พอสรุปได้ดังนี้ (๑) ตำรวจ เป็นเจ้าพนักงาน ผู้มีหน้าที่รักษาความสงบของประชาชน (๒) ตำรวจ เป็นพนักงานสอบสวน ย่อมมีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ภายในเขตอำนาจของตนตามที่กำหนดไว้ ในประกาศกระทรวงมหาดไทย (๓) อำนาจการจับกุม ผู้กระทำผิดในคดีอาญา อาจเป็นทั้งในกรณีที่มีหมายค้น และไม่มีหมายจับรวมถึงการค้นตัวในที่สาธารณะสถาน (๔) อำนาจควบคุมตัวผู้กระทำผิด ที่ถูกจับไว้ได้ตามกำหนด เวลาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายและ (๕) อำนาจตรวจค้นเคหสถาน ที่อยู่อาศัย และสำนักงานของบุคคล

อันเป็นที่รโหฐาน ตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

๓. ความหมายของอาสาตำรวจบ้าน เมื่อรวมคำว่า “จิตอาสา” กับ คำว่า “ตำรวจ” เข้าด้วยกันเป็น “อาสาสมัครตำรวจบ้าน” หมายความว่า แนวร่วมประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจลักษณะปฏิบัติการเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ดังนั้น อาสาสมัครตำรวจบ้าน คือผู้ที่มีจิตอาสาทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ด้วยความเต็มใจ ในการร่วมกันป้องกันปราบปรามร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการช่วยการตั้งจุดตรวจ การอำนวยความสะดวกด้านการจราจร ตลอดจนการระงับเหตุ และอุบัติเหตุต่างๆ เป็นการลดช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชน ให้เกิดความร่วมมือร่วมใจจากประชาชน ซึ่งการที่จะให้ประชาชนมาเป็นอาสาสมัครปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในชุมชนที่เรียกว่า ถิ่นมาตุภูมิของตนเอง ซึ่งจะนำมาซึ่งการช่วยเหลือเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และนโยบายตำรวจภูธรภาค ๔ โดยนำทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing) และโครงการชุมชนสำนึกรักถิ่นเกิด การเสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่จะเทิดทูนพิทักษ์และรักษาไว้ ซึ่งสถาบันชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมใน

ชุมชนมุ่งสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้สังคมชุมชนเกิดสันติสุขมีความเป็นอยู่ที่ดีมีอาชีพมีรายได้ ด้วยการน้อมนำแนวทางพระราชทานเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงาน

“ มาตุภูมิ ” หมายความว่า บ้านเกิดเมืองนอน หรือภูมิภคานาที่อาศัยอยู่ที่มีการอยู่ร่วมกันเกาะเกี่ยวกันสัมพันธ์ของประชาชนเป็นระยะเวลาหนึ่ง

“ ภูมิสังคม ” ผืนแผ่นดินหรือพื้นเพของคนจำนวนหนึ่ง ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน

๔. บทบาทอาสาตำรวจบ้านจิตอาสาป้องกันภัยใหม่ภายใต้กระบวนทัศน์โลกาภิวัตน์ อาสาตำรวจบ้านในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นบุคคลในชุมชนหมู่บ้านที่มีบทบาทสำคัญการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอาชญากรที่จะก่ออาชญากรรมโดยมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด (community sense of love) ภายใต้ปรัชญาที่ว่า ตำรวจคือประชาชน ประชาชนคือตำรวจ กล่าวคือเมื่อเกิดไฟไหม้บ้านของตนเองผู้ที่จะดับไฟได้ดีที่สุดก็คือเจ้าของบ้านนั่นเองแทนที่จะผลักภาระให้กับผู้อื่นเช่นเดียวกันปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนของตนประชาชนในหมู่บ้านนั้นเป็นผู้ที่มีหน้าที่จะป้องกันและแก้ปัญหา ซึ่งยุคก่อนเข้าใจว่าปัญหาอาชญากรรมเป็นหน้าที่ของตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแต่เพียงไว้เดียว เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วตำรวจบ้านจำเป็นต้องเข้าใจหลักและทฤษฎีในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้างต้นเป็น

อย่างดี และเข้าใจถึงอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจได้ ดังนี้

๑. บทบาทด้านช่วยเหลือตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิด อาสาตำรวจบ้านต้องมีส่วนร่วมให้มากขึ้นในการร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้กระทำความผิดอาชญากรรม และควรเป็นส่วนที่สำคัญในการชี้เบาะแสผู้กระทำความผิดแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเนื่องจากเป็นบุคคลในพื้นที่จึงมีความเข้าใจในภูมิสถาน และมีความสัมพันธ์รู้จักบุคคลในชุมชนของตนเองได้เป็นอย่างดี ประกอบกับทักษะทางยุทธวิธีของอาสาตำรวจบ้านในการเข้าทำการจับกุมอาจจะยังขาดประสบการณ์เนื่องจากฝึกฝนมาน้อย ซึ่งจะเป็นการเพิ่มสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาตำรวจบ้านในการจับกุมผู้ก่ออาชญากรรมมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมได้เป็นอย่างดี

๒. ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน อาสาตำรวจบ้านมีบทบาทในการรณรงค์ลดอบายมุขในชุมชน เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านและเป็นผู้มีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอย่างมากในการควบคุมดูแลงานมหรสพเรียบร้อย ภายในงานบุญประเพณีต่างๆ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสืบหาพยานหลักฐานในคดีเพื่อยืนยันจับกุมผู้กระทำความผิดเมื่อเกิดเหตุการณ์ก่ออาชญากรรมเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชน

๓. ด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีบทบาทสำคัญออกตรวจพื้นที่เพื่อป้องกันอาชญากรรมอย่างสม่ำเสมอ อาสาตำรวจบ้านต้องแต่งเครื่องแบบและรถสายตรวจอาสาตำรวจบ้านต้องปรากฏ

ให้เห็นเด่นชัดเห็นได้ง่าย เพื่อการชมขวัญยับยั้งอาชญากร นอกจากนั้นอาสาตำรวจบ้านต้องออกตรวจอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง จะทำให้สมาชิกในชุมชนรู้สึกว่ามีอาสาตำรวจบ้านอยู่ทุกแห่งหนตามแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายการปรากฏตัวของตำรวจ และการกระจายกำลังตำรวจให้ครอบคลุมทั่วทั้งชุมชนจะช่วยป้องกันอาชญากรรมโดยลดช่องโอกาสสำหรับผู้ที่จะทำผิดกฎหมาย

๔. ด้านการมีส่วนร่วมประสานงานระหว่างตำรวจกับชุมชน มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานระหว่างตำรวจกับประชาชนในการฝึกอบรมให้ความรู้ ด้านอาชญากรรม และประสานงานระหว่างตำรวจกับผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน

๕. ด้านการร่วมคิด และวางแผนการป้องกันอาชญากรรม อาสาตำรวจบ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมีส่วนร่วมในการร่วมคิด และวางแผนการป้องกันอาชญากรรมปัญหาทุกปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนประชาชนในหมู่บ้าน เป็นผู้ที่จะเข้าใจในสภาพของปัญหาได้เป็นอย่างดี จึงต้องมีบทบาทสำคัญในการร่วมวางแผนป้องกันอาชญากรรมในชุมชนของตนเอง มีการร่วมประชุมรับทราบเกี่ยวกับทิศทางการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน

๖. ด้านการมีส่วนร่วมตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด ในการตั้งจุดตรวจจุดสกัดอาสาตำรวจบ้านมีบทบาทสำคัญมากในการเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน เนื่องจากกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจมีไม่เพียงพอที่จะหมุนเวียนกันปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ตามยุทธวิธีการตั้งจุดตรวจ ในเรื่องการปรากฏกายของเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องให้มากกว่าผู้ที่คิดจะก่อการ

เพื่อความปลอดภัยของอาสาสมัครบ้านและเจ้าหน้าที่ตำรวจนั่นเอง

๗. ด้านการรายงานความเคลื่อนไหวของผู้มีพฤติกรรม อาสาสมัครบ้านเป็นประชาชนที่อาศัยในชุมชนจึงต้องเห็นความเคลื่อนไหวของ

พฤติกรรมประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นอาสาสมัครบ้านต้องเป็นผู้ตื่นตัวในข้อมูลข่าวสารและเป็นผู้ที่ช่างสังเกตรายงานความเคลื่อนไหวของผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวกับอาชญากรรม และแจ้งเหตุร้ายต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทันทีที่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

ประเสริฐ เมฆมณี. ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บพิธ, ๒๕๒๔.

ปุรุชัย เปี่ยมสมบูรณ์. การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม : หลักทฤษฎีและมาตรการ. สำนักพิมพ์บรรณกิจ ๑๙๙๑ จำกัด, ๒๕๔๕.

พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธ์. ความรู้เบื้องต้นการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์และตำรวจผู้รับใช้ชุมชน. บริษัท ศิลป์สยามการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๐.

พระไพศาล วิสาโล. เครือข่ายจิตอาสา. คู่มือจิตอาสาโครงการอาสาเพื่อในหลวง. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๔๙.

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรการมีส่วน. ม.ป.ท., ๒๕๕๑.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. ราชกิจจานุเบกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี/ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๖.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี/ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๔.

(๒) วารสาร :

สัญญา เคนมาภูมิ. “ปรัชญาการวิจัย : ปริมาณ : คุณภาพ”. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๓).

- _____. “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐประศาสนศาสตร์จากการทบทวนวรรณกรรม”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี**, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๗).
- _____. “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยการคิดเชิงเหตุผล”. **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์**, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๗).
- _____. “รูปแบบการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยทางการบริหารจัดการ”. **วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๗).
- _____. “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีจากฐานราก”. **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘).

(๓) **สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :**

- กองปราบปราม. **ตำรวจกองปราบปรามรับใช้ชุมชน (COP)**. แหล่งที่มา : http://csd.go.th/Dimensions_csd/Chapter%2002.pdf: [๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗].
- ไฟฟูร์ย์ อินทร์ตันชัยกิจ. **กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. องค์ประกอบที่สำคัญของทฤษฎีอาชญากรรมสภาพแวดล้อม. แหล่งที่มา : http://police6.go.th/police6/pdf/manual_prevent_crime.pdf [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗].